

СТАНОВИЩЕ

върху дисертационен труд за получаване на образователната и научна степен “доктор” по: област на висше образование **3. Социални, стопански и прани науки**, професионално направление **3.8 икономика**, научната специалност **Организация и управление (селско стопанство и подотрасли)**.

Автор на дисертационния труд: Мария Саша Дукоска, докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Мениджмънт и маркетинг“ при Аграрен университет, гр. Пловдив

Тема на дисертационния труд: „Възможности за устойчиво развитие на лозарството в Република Северна Македония“.

Рецензент: доцент доктор Георги Петров Георгиев, Висше училище по агробизнес и развитие на регионите; 3. Социални, стопански и прани науки, професионално направление 3.8 Икономика, научната специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“, определен/а за член на научното жури със заповед № РД-16-794/07.10. 2020 год. от Ректора на АУ.

1. Актуалност на проблема.

Темата за устойчивото развитие на земеделския сектор безспорно е актуален проблем, който през последните години засилва своята значимост, както за отделните държави така и в глобален аспект. Конкретно развитието на лозарството в Република Северна Македония през последното десетилетие се развива в духа на хармонизиране с изискванията на Общата селскостопанска политика на ЕС и в него настъпват отчетливи промени, свързани с реструктуриране на вино производства, увеличаване на лозовите масиви, контрол на винификация и др. В този смисъл намирам поставената тема за дисертационна и актуална.

2. Цел, задачи, хипотези и методи на изследване.

Докторантка е формулирала прецизно и обективно изследователската цел, задачите и концептуална теза на дисертационния труд.

Използваната изследователската методология в дисертационния труд е разнообразна като включва: холистично-интегриран подход, SWOT анализ, системен и графичен анализ, индексен метод, мулти-критерийни експертни оценки, метод на фокус групите, анкетно проучване, статистически техники и др. Тя е изцяло съобразена с възможностите за доказателство на формулираната теза.

3. Онагледеност и представяне на получените резултати.

В структурно отношение представената научна разработка се състои от увод, три глави, заключение, списък на използвана литература и приложения. Дисертацията е разработена в обем от 139 страници, от които 126 основен текст. Изследването е

онагледено с 34 фигури, (от които 32 разработени от автора, а останалите са цитирани), 13 таблици в изложението и значителен брой неномерирани в приложението.

4. Обсъждане на резултатите и използвана литература.

Основният резултат от изследването е разработване на холистично-интегрирана система от индикатори, позволяваща да се оцени количествено устойчиво развитие на лозарството в Република Северна Македония. Чрез прилагането на интегрираната методология е оценено влиянието на производствената и управленска дейност на стопанствата върху околната среда, социалните отношения, икономическите показатели и институционалната конюнктура, но също така са разкрити регионалните различия, особеностите съществуващи между отделните стопанства, разграничени по юридически статут и размер.

Представеният дисертационен труд представлява завършено, задълбочено монографично изследване на възможностите за устойчиво развитие на лозарството в Република Северна Македония. За тази цел докторантката е извършила значителен по обем библиографичен обзор на теоретични и изследователски публикации. В списък на използвани литературни източници са посочени общо 106 публикации на английски език.

5. Приноси на дисертационния труд.

В края на автореферата докторант Мария Дукоска е приложил справка, в която синтезира резултатите от своята дисертационна разработка до пет констатации с характер на научни и научно – приложни приноси.

Научни приноси

Разработена е концептуална рамка за оценка на основните фактори, определящи устойчивото развитие на лозарството в Северна Македония.

Научно-приложни приноси

- Анализирана и оценена е устойчивостта на лозарския сектор по отделни нейни компоненти (стълбове);
- Установени са нуждите на лозарските стопанства относно тяхното устойчиво развитие в бъдеще;
- Определени са възможностите за устойчиво развитие на сектора в бъдеще.

Приемам визираните по-горе приноси като достоверни, реални и доказани в дисертационния труд.

6. Критични бележки и въпроси.

В таблица 9 на автореферата погрешно вместо корелационни коефициенти е написано „множествена регресия“, също така погрешно вместо коефициенти на детерминация R^2 е използвано „Корелационен коефициент R^2 “.

В автореферата при всички таблици (таблици 4, 5, 6, 7 и 8), съдържащи показатели на дескриптивна статистика наименованията на коефициентите за асиметрия и ексцес са неправилно дадени съответно като „изтегленост“ и „къртосис“.

В дисертацията на английски език при всички таблици (таблици 4, 5, 6, 7 и 8), съдържащи показатели на дескриптивна статистика наименованията mode, kurtosis и rank са сгрешени. Вместо mode статистическото понятие за стойност с най-висока

съдържащи показатели на дескриптивна статистика наименованията mode, kurtosis и rank са сгрешени. Вместо mode статистическото понятие за стойност с най-висока емпирична честота е използвано fashion, което означава мода като стил, вместо rank (ранг, размах на вариацията) е използвано грешно coverage и т.н.

На страница 23 от автореферата изчислените стойности на коефициентите на детерминация R^2 в таблица 9 (Резултати от факториалния корелационен анализ по отделните стълбове на устойчивостта) са доста ниски (варират между 0,10 и 0,20).

Статистически значими ли са тези резултати и може ли да се използват за достоверни заключения?

В конкретния случай (в таблица 9) какъв е икономическият смисъл на използвания показател „адаптиран R^2 “?

7. Публикувани статии и цитирания.

Представени са общо 9 публикации за периода 2014 – 2019 г. Седем от тях са публикувани в Република Северна Македония, а останалите две на научни форуми в Република България и Сърбия.

От предоставената документация на конкурса е видно, че докторантката М. Дукоска изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на научна степен „доктор“ (при изискван минимум от 80 точки авторката набира 93 точки.)

Представеният автореферат отразява обективно структурата и съдържанието на дисертационния труд

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Въз основа на научените и приложените, от докторантката, различни методи на изследване, правилно изведените експерименти, направените обобщения и изводи считам, че представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Аграрния университет за неговото приложение, което ми дава основание да го оценя **ПОЛОЖИТЕЛНО**.

Позволявам си да предложа на почитаемото научно жури да гласува положително и присъди на Мария Саша Дукоска образователната и научна степен „**доктор**“ по научната специалност „Организация и управление“ (селско стопанство и подотрасли).

Дата: 30.10.2020 г.
гр. Пловдив

ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:

(доц. д-р Г. Георгиев)